

КОНЦЕПЦІЯ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ПРОЕКТ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ (щодо децентралізації влади)

**Володимир Гройсман,
Віце-прем'єр-міністр України – Міністр
регіонального розвитку, будівництва та житлово-
комунального господарства України**

КОНЦЕПЦІЯ РЕФОРМИ ТА ПРОЕКТ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Підготовлені:

- відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування;
- на основі пропозицій вітчизняних експертів (напрацювання Конституційної асамблеї, Конституційної комісії Верховної Ради, груп експертів з питань конституційного права і місцевого самоврядування);
- з врахуванням позиції польських експертів, які впроваджували реформу місцевого самоврядування в Польщі;
- з врахуванням думки представників ОМС і всеукраїнських асоціацій ОМС.

ТРЬОХРІВНЕВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ

- У статті 133 (розділ IX) чітко визначено три види адміністративно-територіальних одиниць: регіони, райони, громади
- Також наводиться ВИЗНАЧЕННЯ ГРОМАДИ

Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

Систему адміністративно-територіального устрою складають адміністративно-територіальні одиниці: регіони, райони, громади.

...
Громадою є утворена в порядку, визначеному законом, адміністративно-територіальна одиниця, яка включає один або декілька населених пункти (село, селище, місто), а також прилеглі до них території.

УТВОРЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ РАЙОННИМИ ТА ОБЛАСНИМИ РАДАМИ

- У статті 140 (розділ XI) передбачено УТВОРЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ РАЙОННИМИ ТА ОБЛАСНИМИ РАДАМИ
- закріплено ПРИНЦИП СУБСИДІАРНОСТІ при розмежуванні повноважень у системі органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів різних рівнів

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

...

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

Питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад.

Місцеве самоврядування є правом і спроможністю жителів громад в межах Конституції і законів України самостійно вирішувати питання місцевого значення в інтересах місцевого населення як безпосередньо так і через органи місцевого самоврядування.

Органами місцевого самоврядування громади є відповідно голова громади - сільський, селищний, міський голова; рада громади - сільська, селищна, міська рада; виконавчі органи ради.

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси громад району, є районна рада та її виконавчі органи.

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси громад області є обласна рада та її виконавчі органи.

Розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів різних рівнів здійснюється за принципом субсидіарності.

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РАЙОННОМУ ТА ОБЛАСНОМУ РІВНІ

- У статті 141 пропонується обирати обласними та районними радами голів відповідних рад, які очолюють та формують їх виконавчі комітети

Статус голів, депутатів і виконавчих органів ради та їхні повноваження, порядок утворення, реорганізації, ліквідації визначаються законом.

Голова районної та голова обласної ради обираються відповідною радою і очолюють виконавчий апарат ради.

Статус сільських, селищних, міських голів, депутатів місцевих рад та їхні повноваження, порядок утворення, реорганізації та ліквідації виконавчих органів місцевих рад, їхні повноваження визначаються законом

Голови районної та обласної рад обираються відповідними радами та очолюють виконавчий комітет ради. Районна та обласна рада за поданням обраного голови формує склад виконавчого комітету ради.

МАТЕРІАЛЬНА ТА ФІНАНСОВА ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- У статті 142 (розділ XI) пропонується закріпити право місцевого самоврядування на частку загальнонаціональних податків.
- Принциповою є чітка фіксація того, що обсяг фінансових ресурсів ОМС має відповідати їх повноваженням.
- Держава має компенсувати ОМС витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади.

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад.

...
Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою.

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, в тому числі місцеві податки і збори, частина загальнодержавних податків, земля, природні ресурси, що є у власності сільських, селищних, міських громад, а також об'єкти, що є у власності районних і обласних рад.

Обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає повноваженням, передбаченим Конституцією та законами.

Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою.

РОЗМЕЖУВАННЯ ВЛАСНИХ І ДЕЛЕГОВАНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

- У статті 143 (розділ XI) визначено розмежування повноважень ОМС. При цьому пропонується не деталізувати в Конституції повноваження за рівнями, а визначити вичерпний їх перелік законом, який формуватиметься на основі підходу до розмежування повноважень в Концепції реформи

Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції...

Органи місцевого самоврядування та їх посадові особи вирішують питання місцевого самоврядування віднесені законом до їх компетенції.

Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності.

ГОЛОВИ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ

- У статті 118 (розділ VI) замість місцевих держадміністрацій вводится поняття голів державних представництв (фактично префектів)

Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Склад місцевих державних адміністрацій формують голови місцевих державних адміністрацій

Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Виконавчу владу в областях і районах, місті Києві та у Севастополі здійснюють голови державних представництв.

Голови державних представництв призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України в порядку, визначеному законом.

Голови державних представництв при здійсненні своїх повноважень підзвітні Президенту України, відповідальні та підконтрольні перед Кабінетом Міністрів України.

ПОВНОВАЖЕННЯ ГОЛІВ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ ДЕРЖАВНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ

- У статті 119 (розділ VI) визначені повноваження голів державних представництв, серед яких – нагляд за відповідністю актів органів місцевого самоврядування Конституції та законам України, координація роботи територіальних і центральних органів виконавчої влади та координація роботи усіх органів влади на місцях в умовах надзвичайного та воєнного стану

Стаття 119. Місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують:

- 1) виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади;
- 2) законність і правопорядок; додержання прав і свобод громадян;
- 3) виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин - також програм їх національно-культурного розвитку;
- 4) підготовку та виконання відповідних обласних і районних бюджетів;
- 5) звіт про виконання відповідних бюджетів та програм;
- 6) взаємодію з органами місцевого самоврядування;
- 7) реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень.

Стаття 119. Голови державних представництв на відповідній території:

- 1) здійснюють нагляд за відповідністю актів органів місцевого самоврядування Конституції та законам України;
- 2) координують та спрямовують роботу державних інспекцій на місцевому рівні;
- 3) координують роботу територіальних органів центральних органів виконавчої влади;
- 4) координують діяльність усіх територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах надзвичайного та воєнного стану;
- 5) здійснюють інші повноваження, визначені Конституцією та законами України.

Рішення голів державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, можуть бути відповідно до закону скасовані Кабінетом Міністрів України.

ВИЛУЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ, ЯКІ НЕ Є ПОЛІТИЧНИМИ

- призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування
- утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів
(стаття 85, розділ IV)

Стаття 85. До повноважень Верховної Ради України належить:

29) утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів;

30) призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування;

Стаття 116. Кабінет Міністрів України:

2.1) приймає рішення щодо утворення і ліквідації районів, встановлення і зміни меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів;

Стаття 141 (розділ МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ)

Чергові вибори сільських, селищних, міських, районних, обласних рад, сільських, селищних, міських голів відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень відповідної ради чи відповідного голови, обраних на чергових виборах.

Позачергові вибори сільських, селищних, міських, районних, обласних рад сільських, селищних, міських голів призначаються згідно із законом у місячний строк з часу настання відповідних правових підстав.

НАСТУПНІ КРОКИ

- Прийняття відповідних змін до Конституції сформує правову основу для схвалення низки законодавчих актів, які забезпечать переформатування влади відповідно до положень Концепції реформи (Закони щодо адміністративно-територіального устрою, місцевого самоврядування, місцевих державних представництв, зміни до Бюджетного кодексу тощо)
- Весь процес підготовки законодавчої бази реформи планується завершити у 2014 році.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!